

ВІДГУК

офіційного опонента – старшого викладача кафедри економіки підприємств і корпорацій Тернопільського національного економічного університету,

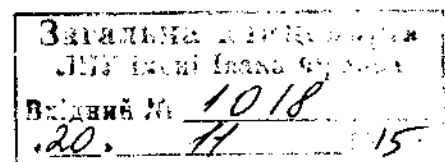
к.е.н. Бабія Петра Степановича

на дисертацію Луцик Марії Василівни на тему: "Управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів в економіці України", подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дослідження. Динамічні ринкові перетворення, активність процесів економічної імплементації держав – сприяє інтеграції економіки України у світову спільноту. Нині гостро постають питання ефективного використання всіх наявних ресурсів, що залежить від раціонального та чіткого управління трудовими, матеріальними та інтелектуальними ресурсами. Прогресивний розвиток інноваційних процесів у суспільстві вказує на те, що економне витрачання матеріальних ресурсів, їх відновлення, забезпечується шляхом відтворення потенціалу інтелектуальних ресурсів, який базується на досягненнях освіти, науки та інформаційних технологій.

Формування та реалізація інтелектуального потенціалу є складним процесом. Поетапна інтелектуалізація вітчизняної системи економіки сприяла появі нового терміну – «інтелектуальні ресурси», специфікою яких в процесі їхнього формування і використання є застосування інтегрованих прийомів, що забезпечують поєднання одночасно декількох методів управління.

Механізм управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів повинен передбачати раціональне співвідношення відповідних методів управління, що має забезпечити ефективну реалізацію функцій інтелектуального ресурсу (планування, прогнозування, організація, мотивація, регулювання, контроль). Здатність вітчизняної економіки створювати та ефективно використовувати інтелектуальні ресурси визначає економічну силу та добробут нації.

Актуальність теми дисертаційної роботи Луцик М. В. зумовлена недостатністю вивчення проблеми формування інтелектуальних ресурсів України та ефективного їх використання для забезпечення інноваційного розвитку економіки держави.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Виконання дисертаційної роботи пов'язане із тематикою науково-дослідних робіт Львівського національного університету імені Івана Франка та Львівського інституту банківської справи УБС НБУ, зокрема: «Оптимізація управління соціально – інноваційними процесами в Україні» (державний реєстраційний номер 0112U004030) і «Фінансова стратегія розвитку економіки та проблеми її трансформації в умовах виходу з кризи» (державний реєстраційний номер 0111U003781). Безпосередньо автором проведені дослідження, які пов'язані із розробкою та удосконаленням методичних аспектів управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів у вітчизняній економіці.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність, новизна та практична значимість. Зміст дисертації Луцик М. В. дає підстави стверджувати про логічність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у ній.

Коректність і достовірність теоретичних результатів дисертаційної роботи підтверджується їх використанням в навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка та Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України при викладанні ряду дисциплін. Про цінність практичних результатів досліджень свідчать довідки про впровадження на ПАТ «Райффайзен банк Аваль» та у Департаменті освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації.

Підтвердженням обґрунтованості отриманих дисертантом результатів є значний обсяг літературних джерел, які опрацьовано автором (183 найменування). Глибина і повнота списку використаної літератури, їх критичний аналіз свідчать про адекватність зроблених у дослідженні висновків і пропозицій.

Зміст дисертаційної роботи вказує на логічність і поетапність її структури, систематизований підхід при проведенні досліджень. Кожен розділ роботи закінчується проміжними висновками та логічним переходом до наступної частини роботи. Виклад матеріалу в дисертації закінчується загальними висновками.

У першому розділі **"Теоретико-методологічні основи державного управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів"** автором розкрито основні теоретичні концепції, що відображають значення терміну «інтелектуальні ресурси». Виконано аналіз понять «інтелектуальні ресурси» (с. 15). Заслуговує на увагу теза автора про доцільність розгляду термінів «активні інтелектуальні ресурси» та «пасивні інтелектуальні ресурси» (с. 15-16). Здійснено систематизацію та структурування цих ресурсів за різними ознаками та елементами (с. 19-22). Визначено функції інтелектуальних ресурсів на мікро-, мезо-, макро-, та мега-рівнях (с. 24). Описано методологічні основи управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів (с. 25-28). Також автором наведені чинники управління інтелектуальними ресурсами (с. 46-49). Запропоновано інструментарій формування та використання інтелектуальних ресурсів (с. 51). Дисертантом узагальнено інструментарій внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на якість прийняття управлінських рішень на різних рівнях державного управління (с. 53-54).

У другому розділі **"Особливості управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів в економіці України"** проведено аналіз стану використання інтелектуальних ресурсів у вітчизняній економіці (с. 59-65). Здійснено аналіз стану застосування технологій формування інтелектуальних ресурсів в Україні (с. 88-95). Виконано оцінювання відтворення та використання інтелектуальних ресурсів у економіці України (с. 99-111).

У третьому розділі **"Удосконалення управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів в Україні"** вивчено зарубіжний досвід організації управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів та наведено рекомендації Україні (с. 117-121). Досліджено поняття

«ендаумент-фонд», що сьогодні не набуло поширення в Україні, але має позитивний світовий досвід (с. 121-122). Розроблено механізм державного регулювання системою формування і використання інтелектуальних ресурсів (с. 135). Досліджено методи управління інтелектуальними ресурсами (с. 140). Побудовано модель формування, використання та розвитку інтелектуальних ресурсів (с. 145). Запропоновано концепцію управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів у економіці України (с. 153).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у систематизації, узагальненні, доповненні та розробленні теоретико-методологічних рекомендацій щодо управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів в економіці України. До найбільш вагомих наукових здобутків автора дисертаційної роботи слід віднести наступне:

уточнено:

- визначення терміну «інтелектуальні ресурси» з позицій філософського, економічного, управлінського та історичного підходів, що дало можливість виділити і обґрунтувати періоди розвитку, їх особливості, та дало змогу автору розширити розуміння управління інтелектуальними ресурсами (п. 1.1);

удосконалено:

- класифікацію інтелектуальних ресурсів з їх поділом на мезо-, мікро-, макро- та мегарівні, що систематизує, розширює і конкретизує їх перелік за різними ознаками та дає змогу встановити визначальні чинники щодо впливу на показники ефективності формування і використання інтелектуальних ресурсів (с. 24);

- механізм державного управління системою формування та використання інтелектуальних ресурсів, який сприятиме нарощуванню інтелектуальних ресурсів та підвищенню ефективності їх використання, і здатний функціонувати в автономному режимі з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку та забезпечує розширення спектра засобів та методів управління (п. 3.2);

отримали подальший розвиток:

- сукупність моделей економіко-математичного моделювання залежності динаміки ВВП від чинників, які визначають рівень підготовки кадрів і залучення наукових та інноваційних методів роботи, що дозволило спрогнозувати динаміку валового внутрішнього продукту, а також визначити напрям змін ключових компетенцій, щодо формування інтелектуальних ресурсів (с. 72-83);

- маркетинговий інструментарій формування інтелектуальних ресурсів, які сприяють створенню методичної бази маркетингового управління інтелектуальними ресурсами в галузях виробництва та умов її ефективного функціонування (с. 51);

- концептуальні основи управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів в економіці України, застосування яких підвищить якість вітчизняної освіти і інноваційний розвиток відповідно до світових стандартів, та сприятиме зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу суспільства і систематизації, розвитку інституту спеціалізованого законодавства (п. 3.3);

- науково-обґрунтовані пропозиції щодо можливостей використання світового досвіду організації управління інтелектуальними ресурсами в Україні через: удосконалення нормативно-правової бази управління формуванням і використанням ІР; покращення фінансового забезпечення розвитку ІР за допомогою організації ендаумент-фондів; формування «мозкових центрів» та посилення їх взаємодії з органами державної влади; розвиток технологічного переоснащення наукомістких галузей виробництва (п. 3.1).

Значення одержаних результатів для науки і практики. Теоретична цінність виконаного дослідження підтверджується особливою значущістю його прикладних результатів. Практична цінність отриманих у дисертаційній роботі результатів документально підтверджена довідкою, отриманою від департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації (№ 01.10/1319 від 13.05.2015 р.), де використані положення концепції управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів при підготовці пропозицій до проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, зокрема Програми

розвитку освіти Львівщини на 2013-2016 роки. А також рекомендації автора щодо розробки внутрішньоорганізаційного маркетингового інструментарію формування інтелектуальних ресурсів враховані у практичній діяльності ПАТ «Райффайзен банк Аваль» у секторі координації та супроводження навчальних процесів відділу навчання та розвитку персоналу Департаменту персоналу (довідка № 36 01-00-80/25-1912 від 19 травня 2015 р.).

Теоретичні положення, викладені у дисертаційній роботі, використані в навчальному процесі Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України при викладанні дисциплін “Інноваційний розвиток підприємства”, “Економіка праці і соціально-трудова відносини”, “Людський розвиток” (довідка № 01-015/427 від 12.05.2015 р.) та у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка при викладанні дисциплін: “Інтелектуальна власність”, “Інформаційні системи в управлінні” (довідка № 2953-Н від 22.06.2015 р.).

Повнота висвітлення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. За результатами дисертаційної роботи автором опубліковано 24 наукових праці, з них: 8 статей – у фахових наукових виданнях (у т. ч. 5 одноосібних) обсягом 4,0 друк. арк.; 4 публікації – у зарубіжних наукових виданнях (у т. ч. 2 одноосібних) обсягом 1,79 друк. арк.; 12 праць – в інших виданнях (у т. ч. 10 одноосібних) обсягом 1,67 друк. арк.

Опубліковані автором публікації повністю висвітлюють основні результати досліджень і свідчать про самостійність зроблених висновків і пропозицій. Із наукових робіт, опублікованих у співавторстві, автором використано лише власні ідеї та положення. Обговорення результатів дисертації на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях переконує в тому, що положення дисертаційної роботи пройшли серйозну наукову апробацію.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Автореферат за своїм змістом відповідає структурі дисертаційної роботи, у повній мірі висвітлює положення, висновки і пропозиції, зроблені автором в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Даючи загальну позитивну оцінку дисертаційній роботі, вважаємо за доцільне висловити наступні зауваження, які суттєво не впливають на якість проведеного дослідження та можуть стати предметом дискусії й обговорення під час процедури захисту дисертації:

1. У параграфі 1.1. (с. 15) виконано аналіз поняття “інтелектуальні ресурси”, який дає змогу згрупувати думки та позиції авторів щодо тлумачення сутності інтелектуальних ресурсів. Ми вважаємо, що було б доцільно провести ширший аналіз та розглянути підходи й інших авторів, про яких зазначено у роботі“ ... багато авторів ... розуміють під інтелектуальними ресурсами ...” (с. 16).

2. Автором встановлено, що термін «інтелектуальні ресурси» охоплює організаційні знання, творчі надбання людей, результати інтелектуальної праці, що проявляються у формі знань, інформації, людських ресурсів, інтелектуальної власності, корпоративної культури, інновацій, технологій ведення бізнесу (с. 16), але не дане авторське визначення цих категорій.

3. У роботі (с. 50), при дослідженні особливостей участі інтелектуального ресурсу в капіталі галузей виробництва, що є необхідним для формування, функціонування та створення механізмів управління, автором зроблено акцент на динаміці інтелектуальних ресурсів та динаміці інтелектуального капіталу. Проте, доцільно було б зосередити увагу на комерціалізації інтелектуальних ресурсів.

4. Вивчаючи «Зарубіжний досвід управління формуванням і використанням інтелектуальних ресурсів та рекомендацій Україні» (с. 117-132), автору слід було б розширити географію досліджуваних країн, що дозволило б отримати конкретніші результати в галузі управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Луцик М. В. виконана на актуальну тему, є завершеним науковим дослідженням. Автор отримав нові науково-обґрунтовані результати, що знайшли відображення у наукових фахових виданнях, вирішують актуальні завдання теоретичного і практичного характеру.

Дисертація "Управління формуванням та використанням інтелектуальних ресурсів в економіці України" виконана на належному науковому рівні, має практичну спрямованість і відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 "Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор – Луцик Марія Василівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент –
старший викладач кафедри
економіки підприємств і корпорацій
Тернопільського національного
економічного університету, к.е.н.

П. С. Бабій

